

LIETUVOS RESPUBLIKOS POZICIJA DĖL KLAUSIMŲ, NUMATYTŲ SVARSTYTI 2018 M. LAPKRIČIO 19–20 D. EUROPOS SĄJUNGOS UŽSIENIO REIKALŲ TARYBOS (GYNIBOS KLAUSIMAIS) POSĖDYJE

Europos Sąjungos (toliau – ES) gynybos ministrai Užsienio reikalų tarybos (toliau – URT) posėdyje 2018 m. lapkričio 19–20 d. Briuselyje aptars:

1. Nuolatinį struktūrizuotą bendradarbiavimą (bendroje užsienio reikalų ir gynybos ministrų sesijoje)

Klausimo esmė. Ministrai aptars nuolatinio struktūrizuoto bendradarbiavimo (toliau – PESCO) įgyvendinimą ir patvirtins naujus PESCO projektus. Valstybės narės pateikė 33 projektus, iš kurių kol kas atrinkta 17 projektų grupė (dėl galutinio sąrašo tebevyksta konsultacijos). Atranka vykdyta remiantis sutartais ES pajėgumų prioritetais, operaciniais poreikiais, sąveikumo kriterijais, pramonės ir inovaciniais aspektais, bendru PESCO valstybių pasirengimu prisidėti prie projektų.

Bus diskutuojama apie trečiųjų (ne ES) šalių dalyvavimą PESCO projektuose. Tarybos sprendimas dėl PESCO steigimo numato, kad išimties tvarka projektuose gali dalyvauti ir trečiosios šalys. 2018 m. birželio mėn. URT sutarė, kad sprendimas dėl trečiųjų šalių dalyvavimo sąlygų turi būti priimtas iki metų pabaigos, tačiau PESCO valstybės kol kas nepasiekė konsensuso.

Lietuvos pozicija:

Valstybių teikiamų naujų PESCO projektų grupėje domina galimybės stebėtojų teisėmis jungtis prie Čekijos vadovaujamo elektroninės kovos projekto.

Remiame trečiųjų šalių dalyvavimą PESCO projektuose, realiausiais dalyviais pirmiausia galėtų tapti NATO sąjungininkės, nepriklausančios ES. Partnerių dalyvavimas kokybiškai sustiprintų projektus, leistų išnaudoti jų ekspertizę ir investicijas modernizuojant Europos karinius pajėgumus.

Trečiųjų valstybių dalyvavimo PESCO projektuose sąlygos turėtų būti paprastos ir aiškos, sprendimų priėmimo mechanizmas neturi sudaryti dirbtinių trukdžių šalių prisijungimui.

Tikimės, kad Tarybos sprendimas dėl trečiųjų valstybių dalyvavimo PESCO projektuose bus priimtas dar 2018 m.

2. Naujus siūlomus bendrus saugumo ir gynybos išlaidų finansavimo mechanizmus (Europos taikos instrumentas, angl. *European Peace Facility*, toliau – EPF)

Klausimo esmė. Europos Komisija 2018 m. liepos mėn. pateikė siūlymą įkurti EPF. Per EPF būtų finansuojama ES konfliktų prevencijos, saugumo įtvirtinimo veiksmai, greitai reaguojant į stabilumą mažinančius veiksnius trečiosiose šalyse. Per EPF būtų siekiama stiprinti trečiųjų šalių ir partnerių karinius gebėjimus teikiant papildomą finansavimą, įskaitant ginkluotės ir įrangos perdavimą. Siūlomas EPF būtų naujas mechanizmas, kuris jungtų egzistuojančius „Athena“ (ES karinių operacijų finansavimo), *African Peace Facility* (finansuojamas iš Europos vystymo fondo) mechanizmus. Šiuo metu karinių operacijų bendrieji kaštai pagal sutartas taisykles ir principus yra finansuojami tiesioginėmis valstybių (gynybos ministerijų) įmokomis per „Athena“ mechanizmą – valstybės išlaiko pagrindinį vaidmenį vienbalsiai priimant sprendimus.

Lietuvos pozicija. Lietuva, kaip ir nemaža dalis kitų valstybių, labai rezervuotai žiūri į siūlymą karinių operacijų bendrųjų kaštų finansavimo „Athena“ mechanizmą įtraukti į naująją EPF instrumentą. Laikomės pozicijos, kad ES karinės operacijos ir toliau turi būti finansuojamos per šiuo metu egzistuojantį atskirą mechanizmą, kuriam pirmininkauja ir jo veiklos pagrindinius principus nustato valstybės narės. Taip pat labai rezervuotai žiūrime į siūlymus ženkliai plėsti

karinių operacijų bendruosius kaštus. Manome, kad bendrųjų kaštų plėtimas neišspręs pajėgų generavimo ES operacijose problemos.

3. Karinio planavimo ir vykdymo pajėgumo (angl. *Military Planning and Conduct Capability*, toliau – MPCC) peržiūrą

Klausimo esmė. 2016 m. Europos Vadovų Tarybos (toliau – EVT) išvados patvirtino, kad ES misijų vadovavimo ir valdymo grandinėje yra trūkumų. Jiems pašalinti 2017 m. buvo įsteigtas MPCC. MPCC įkurtas ES kariniame štabe (Europos išorės veiksmų tarnybos sudėtyje). MPCC užduotys – strateginio lygmens misijų (pvz., mokymo misijų) planavimas ir įgyvendinimas. MPCC savo veiklą glaudžiai koordinuoja su civiliniais ES misijų elementais. Valstybės neskyrė papildomo personalo, todėl šiuo metu MPCC yra užpildytas mažiau nei 50 proc. Vykdam peržiūrą siekiama suprasti valstybių lūkesčius dėl MPCC vystymo ir pritaikymo didėjančiam ES vykdomų misijų skaičiui bei platesnei veiklos apimčiai. URT patvirtins rekomendacijas dėl MPCC peržiūros esminių elementų, peržiūros etapų ir laiko terminų.

Lietuvos pozicija. Remiame nuosaikų požiūrį į MPCC peržiūros ambicijas. Pirmiausia valstybės turėtų užpildyti esamą MPCC struktūrą. Tik tada būtų verta kalbėti apie tolesnius MPCC peržiūros žingsnius. Tolesnė plėtra gali vykti tik kai turėsime pirmųjų pokyčių rezultatus ir patirtį.

4. ES ir NATO bendradarbiavimą (dalyvaujant NATO generaliniam sekretoriui J. Stoltenberg'ui)

Klausimo esmė. ES gynybos ministrai kartu su NATO generaliniu sekretoriumi aptars tolesnio bendradarbiavimo prioritetus, 2018 m. liepos mėn. priėmus naują deklaraciją dėl ES ir NATO bendradarbiavimo. Deklaracijoje išskiriamos sritys, kuriose bus siekiama greito ir žymaus progreso, tai – karinis mobilumas, kova su terorizmu, atsparumas cheminėms, biologinėms, branduolinėms (CBRN) grėsmėms. Be to, 2017 m. abi organizacijos sutarė, kad nuolatinis bendradarbiavimas turi vykti atsako į hibridines grėsmes, strateginės komunikacijos, kibernetinio saugumo ir karinių pajėgumų vystymo srityse, taip pat koordinuojant pratybų planavimą ir vykdymą bei stiprinant partnerių gebėjimus.

Lietuvos pozicija:

ES ir NATO ryšių kertiniai principai:

- išliekantys stiprūs transatlantiniai ryšiai;
- NATO, kaip nepakeičiamo Europos kolektyvinės gynybos ramsčio, svarba;
- Europos gynybos stiprinimo, kaip papildančio ir suderinamo su NATO prioritetais, elementas.

NATO ir ES bendradarbiavimo prioritetai:

- karinio mobilumo gerinimas Europoje (tai turi atnešti naudą ir ES nepriklausančioms šalims, ypač strateginėms sąjungininkėms JAV, Kanadai);
- hibridinių grėsmių suvaldymas – koordinuotos ir sustiprintos strateginės komunikacijos užtikrinimas (ir Rytų kryptimi), atsakas į kibernetines atakas;
- koordinuota ir efektyvi partnerystės politika (partnerių gynybos stiprinimas).

Parengė KAM Gynybos politikos ir euroatlantinio bendradarbiavimo departamentas

2018-10-26

Krašto apsaugos viceministras
Vytautas Umbrasas